

POLSKA ORGANIZACJA PRACODAWCÓW OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Warszawa, dnia 21 lutego 2024 r.

POPON/PRAW/6/2024

Szanowny Pan
Marcin Wiącek
Rzecznik Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku,

Pismem z dnia 16 czerwca 2023 r. (znak: POPON/PRAW/5/2023) Polska Organizacja Pracodawców Osób Niepełnosprawnych skierowała do Biura Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych (BON) pytanie o interpretację przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 100, z późn. zm.), dalej ustawa o rehabilitacji, w zakresie zajęć komorniczych dotyczących środków zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych (ZFRON).

W myśl art. 33 ust. 3b ustawy o rehabilitacji, *środki zakładowego funduszu rehabilitacji nie podlegają egzekucji sądowej ani administracyjnej oraz nie mogą być obciążane w jakikolwiek sposób, z zastrzeżeniem ust. 4 (ustęp 4. stanowi, że środki funduszu rehabilitacji są przeznaczane na finansowanie rehabilitacji zawodowej, społecznej i leczniczej, w tym na indywidualne programy rehabilitacji osób niepełnosprawnych opracowywane przez powołane przez pracodawców komisje rehabilitacyjne oraz ubezpieczenie osób niepełnosprawnych, zgodnie z zakładowym regulaminem wykorzystania tych środków).*

Wątpliwości POPON dotyczyły m.in. możliwości zajęcia przez komornika środków ZFRON przekazanych pracownikowi niepełnosprawnemu w ramach pomocy indywidualnej na jego prywatny rachunek bankowy (lub za pośrednictwem tzw. kasy ZFRON), czy też odmowy udzielenia pomocy z funduszu z powodu informacji od komornika o prowadzonej wobec ww. pracownika egzekucji np. z wynagrodzenia za pracę czy z innych wierzytelności.

W ocenie POPON tego typu odmowa udzielenia pomocy indywidualnej niepełnosprawnemu pracownikowi może być traktowana w potencjalnej sprawie przez Sąd Pracy jako dyskryminacja w zatrudnieniu (tzn. inni pracownicy niepełnosprawni dostają pomoc z ZFRON a pracownik, który ma analogiczną sytuację materialną i losową nie otrzymuje wsparcia z uwagi na jego wcześniejsze nieuregulowane zobowiązania i prowadzoną egzekucję komorniczą).

POLSKA ORGANIZACJA PRACODAWCÓW OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

W związku z pytaniem POPON Biuro Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych pismem o sygn. BON-I.42301.39.2023.LK wskazało, że w zakresie dotyczącym wiarytelności dysponenta ZFRON stosuje się art. 33 ust. 3b ustawy o rehabilitacji, zgodnie z którym środki ZFRON nie podlegają egzekucji sądowej ani administracyjnej oraz nie mogą być obciążane w jakikolwiek sposób, z wyjątkiem wydatkowania na cele określone w art 33 ust. 4 ustawy. Przepis ten ma charakter szczególny wobec unormowań ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeksu postępowania cywilnego (Dz. U. z 2023 r. poz. 1550).

Natomiast – zdaniem BON - **art. 33 ust. 3b u.r.o.n. nie dotyczy ograniczeń egzekucji z przyznaných środków ZFRON (pozostających w dyspozycji pracownika lub pozostawionych w zakładzie pracy do dyspozycji pracownika).** Jednak mając na uwadze brzmienie art. 33 ust. 3b u.r.o.n. oraz § 4a rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2007 r. w sprawie zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1023) nie jest wskazane udzielanie środków ZFRON, jeżeli miałyby one realizować cele inne niż określone w art. 33 ust. 4 u.r.o.n. (np. na zaspokojenie wierzycieli pracownika zamiast na jego rehabilitację). **Dysponent ZFRON powinien uprawdopodobnić, że zweryfikował tę okoliczność odbierając stosowne oświadczenie od pracownika lub mając na uwadze wystąpienie komornika.** Należy także wskazać, że wyłączenie egzekucji, o którym mowa w art. 829 pkt 9 Kodeksu postępowania cywilnego obejmujące przedmioty niezbędne ze względu na niepełnosprawność dłużnika lub członków jego rodziny – nie dotyczy środków ZFRON udzielonych osobie niepełnosprawnej, a ewentualnie przedmiotów zakupionych z tych środków.

Reasumując, zdaniem BON zajęciu środków ZFRON będących już w dyspozycji osoby niepełnosprawnej nie przeciwstawiają się przepisy ustawy o rehabilitacji. Nie wyklucza to jednak obowiązku zbadania przez komornika, czy w odniesieniu do tych środków nie zachodzą inne wyłączenia od egzekucji określone w k.p.c. (np. dotyczące kwoty wynagrodzeń wypłacanych z ZFRON).

W związku z udzieloną przez BON odpowiedzią, biorąc pod uwagę przepisy ustawy o rehabilitacji, rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19.12.2007 r. w sprawie zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1145, z późn. zm.), dalej rozporządzenie ZFRON, oraz ustawy z dnia 26.06.1974 r. Kodeks pracy (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1465, z późn. zm.), dalej Kodeks pracy, Polska Organizacja Pracodawców Osób Niepełnosprawnych zwraca się z uprzejmą prośbą o wyjaśnienie przez Rzecznika Praw Obywatelskich, z punktu widzenia praw pracowniczych i obywatelskich, następujących kwestii:

POLSKA ORGANIZACJA PRACODAWCÓW OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

1. Czy komornik może zająć środki znajdujące się na prywatnym rachunku bankowym pracownika niepełnosprawnego, na którym znajdują się także środki przekazane przez pracodawcę w związku z udzieleniem pracownikowi pomocy indywidualnej z ZFRON?
2. Co w sytuacji, gdy pracodawca ma informację od komornika o zajęciu komorniczym (zajęcie dotyczy wynagrodzenia lub innych wierzytelności)? Czy pracodawca ma obowiązek przekazywania środków należnych pracownikowi na rehabilitację z ZFRON na konto komornika czy może nadal przekazywać je pracownikowi, zgodnie z wnioskiem o pomoc (na rachunek bankowy pracownika lub poprzez wypłatę ich do rąk pracownika bezpośrednio z kasy ZFRON), powołując się na art. 33 ust. 3b ustawy o rehabilitacji?
3. Czy w sytuacji, gdy pracownik podlega egzekucji komorniczej, to pracodawca powinien odmówić pracownikowi udzielanie wsparcia ze środków ZFRON (kierując się zasadą celowości wydatków z ZFRON – w myśl zasady, że środki ZFRON mają służyć rehabilitacji OzN a nie pokrywaniu ich zaległych zobowiązań finansowych)? Czy tego typu odmowa nie będzie traktowana później przez Sąd Pracy jako dyskryminacja w zatrudnieniu (tzn. inni pracownicy niepełnosprawni dostają pomoc z ZFRON a pracownik, który ma analogiczną sytuację materialną i losową nie otrzymuje wsparcia z uwagi na jego wcześniejsze nieuregulowane zobowiązania)?
4. Czy zasadne jest stanowisko BON przedstawione w piśmie o sygn. BON-I.42301.39.2023.LK, mówiące o tym, że „nie jest wskazane udzielanie środków ZFRON, jeżeli miałyby one realizować cele inne niż określone w art. 33 ust. 4 u.r.o.n. (np. na zaspokojenie wierzycieli pracownika zamiast na jego rehabilitację). Czy zasadne jest stanowisko BON wskazujące, że „Dysponent ZFRON powinien uprawdopodobnić, że zweryfikował tę okoliczność odbierając stosowne oświadczenie od pracownika lub mając na uwadze wystąpienie komornika”.

W ocenie POPON, po pierwsze, nie powinno budzić wątpliwości, że egzekucja z wynagrodzenia za pracę prowadzona na podstawie przepisów art. 880-888 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1805, z późn. zm.), dalej: k.p.c. nie obejmuje świadczeń przyznawanych pracownikom z ZFRON. Nie stanowią one składników wynagrodzenia w rozumieniu art. 881 § 2 k.p.c., bowiem ich przyznawanie i wysokość uzależnia się od sytuacji życiowej, losowej i materialnej osoby uprawnionej, czyli kryteriów o wyjątkowo socjalnym, pozapłacowym charakterze (tożsama interpretacja funkcjonuje w zakresie środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych). Pojawia się więc wątpliwość, w jakim trybie komornik może zająć środki przekazane przez pracodawcę tytułem wsparcia z ZFRON. Wydaje się, że w pojęciu „środków funduszu” zawierają się także pojęcia „środki wypłacone z funduszu” czy też „środki

POLSKA ORGANIZACJA PRACODAWCÓW OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

przyznane z funduszu”, co może oznaczać, że środki ZFRON podlegają ochronie przed egzekucją także po ich przekazaniu pracownikowi niepełnosprawnemu.

Po drugie, nawet w przypadku, kiedy pracownik podlega egzekucji komorniczej w jakiegokolwiek formie, to pracodawca nie ma podstaw odmówić pracownikowi udzielanie wsparcia ze środków ZFRON, tym bardziej, jeżeli spełnia on kryteria do jej przyznania, na podstawie § 3 ust. 1-3 rozporządzenia ZFRON (m.in. *wysokość przyznawanej pomocy indywidualnej, o której mowa w § 2 ust. 1 pkt 11, uzależnia się od sytuacji materialnej i losowej wnioskodawcy*). Nie ma także podstawy prawnej wskazującej, że pracodawca - dysponent ZFRON powinien uprawdopodobnić, że zweryfikował tę okoliczność odbierając stosowne oświadczenie od pracownika lub mając na uwadze wystąpienie komornika.

Po trzecie, odmowa udzielenia przez dysponenta ZFRON pomocy indywidualnej osobie niepełnosprawnej spełniającej wszelkie kryteria przyznania tej pomocy stanowi dyskryminację pracownika w zatrudnieniu, na podstawie przepisów Kodeksu pracy: *Rozdział IIa Równe traktowanie w zatrudnieniu*, w ten sposób, że np. jeden pracownik niepełnosprawny, w stosunku do którego nie jest prowadzona egzekucja komornicza, spełnia przesłanki ustawowe i otrzymuje pomoc z ZFRON, a inny pracownik niepełnosprawny, który ma analogiczną sytuację materialną i losową, nie otrzymuje wsparcia z ZFRON z uwagi na prowadzone wobec niego postępowanie egzekucyjne.

W imieniu pracodawców, dysponentów ZFRON, będziemy zobowiązani za udzielenie interpretacji przepisów prawa w opisanym wyżej zakresie.

W załączniku przełamamy kopie następujących pism istotnych w sprawie:

1. Pismo POPON z dnia 16 czerwca 2023 r. (znak: POPON/PRAW/5/2023),
2. Odpowiedź BON (sygn. BON-I.42301.39.2023.LK).

Z wyrazami szacunku

Jan Zając

Prezes Zarządu

Polska Organizacja Pracodawców
Osób Niepełnosprawnych